

Sint Baafskerk
Sint Bavostraat 5
Aardenburg
Zeeland

- rijksmonument
- 877 m2

Opgebouwd in verschillende fasen gedurende de dertiende en veertiende eeuw. Waarschijnlijk op oude kern uit tiende eeuw. De kerk raakte door de eeuwen in verval maar tijdens de Tweede Wereldoorlog en een storm in 1945 kreeg de kerk het meest te verduren. In 1947 begonnen met een restauratie op kosten van de Staat. In 1951 werden het schip, transept, dakruiter en toren officieel overgenomen door de Staat. De overige delen zijn nog steeds in bezit van de kerkelijke gemeenschap.

Abdiijkerk

Burg. Seinenstr 42
Aduard
Groningen

- rijksmonument
- 355 m2

Het betreft het enige overgebleven gebouw van de voormalige Cisterciënzer Abdij van Aduard, die gebouwd werd in de dertiende eeuw. Het overgebleven gebouw is de voormalige ziekenzaal van de abdij. In 1909 werd het gehele kerkgebouw ter behoud door de Staat overgenomen van de burgerlijke en kerkelijke gemeente .

Gedenknaald Koning

Willem III

Zwolseweg 1

Apeldoorn

Gelderland

- Rijksmonument

De Naald was een cadeau van de inwoners van Apeldoorn aan het bruidspaar koningin Wilhelmina en prins Hendrik. Tegelijkertijd was het een eerbetoon aan de ouders van koningin Wilhelmina; koning Willem III en koningin-regentes Emma. De oprichting was een idee van de Apeldoornse burgemeester H.P.J. Tutein Nolthenius. Voor de bekostiging van het monument werd onder de Apeldoornse bevolking een collecte gehouden.

Grafmonument Tromp

Heilige Geestkerkhof 25

Delft

Zuid-Holland

- rijksmonument
- 13 m2

Opgeleverd in 1658 om admiraal Tromp te eren voor zijn verdiensten voor Nederland. Het grafmonument bevindt zich in de Oude Kerk te Delft tegen de oostwand van de noordkapel. Na het sneuvelen van Tromp op 10 augustus 1653 in de slag bij Ter Heijde werd zijn stoffelijk overschot in een grafkelder van de Oude Kerk bijgezet.

**Grafmonument Piet
Hein**

Heilige Geestkerkhof 25
Delft
Zuid-Holland

- rijksmonument
- 10 m2

Het grafmonument voor luitenant-admiraal Piet Hein, geplaatst tegen de oostwand van het hoogkoor van de Oude Kerk te Delft. Het monument is, samen met de bijbehorende grafkelder, tot stand gekomen in 1638-1639. Gesticht op kosten van het College ter Admiraliteit op de Maze.

Kasteel De Slangenburg

Kasteellaan 6
Doetinchem
Gelderland

3 bijobjecten

- rijksmonument
- 2701 m²

Gebouwd tussen 1641 en 1680. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Slangenburg door de nazi's ingenomen. Heel wat bezittingen werden geroofd of vernield. Door het door de overheid opgerichte Beheerinstituut werd in 1945 bepaald dat Slangenburg vijandig bezit was. Het werd onteigend en viel als herstelbetaling toe aan de Staat der Nederlanden. Later zijn de voormalig Duitse eigenaren hiervoor schadeloos gesteld.

Voormalige lichttoren

Kerkpad

Goedereede

Zuid-Holland

- rijksmonument
- 610 m2

Oorspronkelijk gebouwd als toren van parochiekerk tussen 1467-1512. Tot 1912 had de toren een functie als lichtbaken voor de scheepvaart en visserij. De toren heeft een grootse restauratie ondergaan. Het gebouw is in gebruik bij de gemeente die zorgt voor openstelling en er huwelijken sluit.

Slot De Assumburg

Tolweg 9

Heemskerk

Noord-Holland

1 bijobject

- rijksmonument
- 2882 m²

Sinds de oprichting in 1546 is het huis in handen van verschillende particulieren geweest. Na de dood van de laatste eigenaar in 1867 is het huis nog tijdelijk verhuurd geweest, maar raakte het snel in verval. In 1911 schonken de eigenaren het slot aan de Minister van Binnenlandse Zaken, om het als historisch monument te bewaren, inclusief een klein deel van het landgoed. In 1927 bleek dat het slot niet geschikt was voor 'gewone verhuring'. Op suggestie van de directeur van het Rijksbureau voor de Monumentenzorg werd het slot in 1932 ingericht als jeugdherberg.

Gedenknaald Manpad

Manpadlaan/Herenweg

Heemstede

Noord-Holland

- rijksmonument
- 1 m²

De gedenknaald is in 1817 op eigen kosten opgericht door D.J. van Lennep, hoogleraar aan het Athenaeum Amsterdam. Hij wilde hiermee herinneren aan de gevechten ter verdrijving van de Vlamingen bij het Manpad in 1303 en aan de mislukte poging Haarlem te ontzetten in 1573. Een zoon van Van Lennep schonk het monument met enige grond in 1863 aan de Staat.

**Monument Graaf Adolf
en park**

Provinciale Weg 12

Heiligerlee

Groningen

- aangemeld monument
- 50 m2

Opgericht ter nagedachtenis aan de Slag bij Heiligerlee van 1568, die gezien wordt als begin van de tachtigjarige Oorlog. Het huidige monument is gebouwd tussen 1869-1872. Het is met bijhorende grond in 1874 aan de Staat geschonken.

Westfries museum

Roode Steen 1
Hoorn
Noord-Holland

1 bijobject

- rijksmonument
- 2144 m2

Het pand is in 1631-1632 gebouwd. In 1795 werd het gebouw eigendom van de Bataafse Republiek. In 1877 kwam er een kantongerecht in het gebouw. In 1932 verdween de functie als kantongerecht en werd het hele gebouw bestemd als museum. De Staat stond het pand kosteloos in bruikleen af aan gemeente Hoorn, onder voorwaarde dat het pand als museum gebruikt werd en dat de gemeente de zorg over het gebouw overnam.

Kasteeltoren
Kronenburgplantsoen 9
IJsselstein
Utrecht

- rijksmonument
- 140 m²

Van het rond 1500 daterende Kasteel IJsselstein is alleen een grote, vierkante, traptoren overgebleven. Het kasteel was sinds het huwelijk tussen Anna van Buren en Prins Willem van Oranje in 1551 in handen gekomen van het geslacht Oranje Nassau. In 1795 werd het kasteel als Oranjebezit toegevoegd aan 's Lands Domeinen. Sindsdien deed het dienst als kazerne en later als hospitaal. Daarna is het kasteel verkocht. In 1888 wist De Stuers de eigenaren te bewegen de toren niet te slopen. In 1896 werd de bouwvallige toren aan de Staat geschonken. In 1954 verhuurde het rijk de traptoren aan de gemeente IJsselstein, ter vestiging van de plaatselijke oudheidkamer. Vanaf de jaren '70 werd de toren gebruikt als dependance van het stadsmuseum IJsselstein.

Gotisch huis

Oudestraat 158

Kampen

Overijssel

1 bijobject

rijksmonument

700 m²

Het Gotisch Huis is een voormalig koopmanshuis van omstreeks 1500, het enige als zodanig herkenbare laatgotische huis dat Kampen nog bezit. Het is een langgerekt (diepte 65 m) rechthoekig gebouw, bestaande uit een woonhuisgedeelte, een middengedeelte (de voormalige grutterij) en een achtergedeelte met stallen, van elkaar gescheiden door twee binnenplaatsen. De gemeente Kampen kocht het perceel begin 20ste eeuw om sloop te voorkomen, maar er bleken Rijkskosten nodig voor een restauratie. De Stuers sprong bij om te voorkomen de inventaris van het pand los werd verkocht. Het is in 1909 gerestaureerd onder leiding van P.J.H. Cuypers. In 1915 werd besloten het hele gebouw aan de Staat te verkopen. Het pand heeft sinds 1931 dienst gedaan als bibliotheek en museum.

**Kapel met
grafmonument van
Lyere**

Kerklaan 12
Katwijk
Zuid-Holland

- rijksmonument
- 93 m2

Het marmeren praalgraf voor Willem van Lyere en Maria van Reygersberg is opgericht in 1663. De kapel is, inclusief het monument, in 1922 door een nazaat van de stichter aan de Staat geschonken om het voortbestaan te waarborgen. De Staat heeft op grond van dit eigendom de verplichting de noordelijke helft van het koor en de grafkelder te onderhouden.

Kasteel Radboud

Oudevaartsgat 8

Medemblik

Noord-Holland

- rijksmonument
- 1782 m²

Het slot van Medemblik werd omstreeks 1288 door Floris V gesticht om de pas onderworpen Westfriezen in bedwang te houden. In het begin van de zeventiende eeuw brak de burgerij een deel van het slot af, waarna het in verval raakte. In de negentiende eeuw zijn verschillende torens en muren gesloopt, zodat er maar één hoek van het kasteel overgebleven is. Oorspronkelijk was het kasteel een vierkante burcht met ronde torens op de hoeken en vierkante in het midden van de zijden. In 1890 begon men onder leiding van P.J.H. Cuypers met een restauratie van de overblijfselen. Aan de noordzijde bevindt zich een aanbouw uit de vijftiende tot zeventiende eeuw. Inwendig heeft het kasteel twee schouwen op gebeeldhouwde wangstukken, een eiken portaal met verdieping en een vernieuwd cassetteplafond.

Kronenburgertoren

Parkweg 99

Nijmegen

Gelderland

- rijksmonument
- 248 m²

De Kronenburgertoren is gebouwd in 1425-1426 en is een van de voornaamste overblijfselen van de vijftiende-eeuwse verdedigingswerken van Nijmegen. Toen men in de negentiende eeuw de vesting sloopte, besloot men de toren te sparen als een uitzonderlijk gaaf bewaard voorbeeld van middeleeuwse militaire architectuur. Bij de toren zijn ook restanten te zien van de vroegere muur en van twee inwendig gemoderniseerde waltorens. De toren is een rond bakstenen gebouw van twee geledingen, beide op een uitkraging met rondboogfries. Inwendig telt het vier boven elkaar gelegen vertrekken, alle voorzien van geschut en schietgaten. De waterspuwers op de onderste en bovenste verdieping zijn van hardsteen. De toren is gedeeltelijk gebruikt voor kruitopslag, wat de bijnaam 'Kruittoren' verklaart.

Ruine van Strijen

Hoofseweg

Oosterhout

Noord-Brabant

- rijksmonument

Kasteel van Willem van Duvenvoorde, raadsman van Willem III en Willem IV op de grens van het Graafschap Holland en het Hertogdom Brabant. Van het voormalig kasteel Strijen, gebouwd rond 1288, in 1573 tijdens de tachtigjarige oorlog door de Spanjaarden verwoest en in 1710-1711 grotendeels opgeruimd, rest nog slechts de in 1885-1887 geconserveerde bouwval van een hoge rechthoekige toren. De ruine is als geconfisqueerd Oranjebezit in rijkseigendom gekomen.

Ruïne Jacobaburcht

Hoflaan

Oostvoorne

Zuid-Holland

- rijksmonument
- 1500 m²

De ruïne is een overblijfsel van een twaalfde-eeuwse burcht op een kunstmatige heuvel. Tot de zestiende eeuw werd de burcht bewoond, daarna volgde snel verval. In 1824 kwam de ruïne definitief in bezit van de Staat voor de bouw van een vuurtoren. Die is echter nooit gebouwd.

Stenen baak

Heindijk

Oostvoorne

Zuid-Holland

- rijksmonument
- 75 m2

De Stenen Baak in Oostvoorne is in 1630 gebouwd als vuurtoren, in opdracht van de stad Brielle en met subsidie van de Staten van Holland. In 1798 is de Baak definitief in Rijkseigendom gekomen door de opheffing van de soevereine provincie Holland. De Stenen Baak verloor in 1850 officieel haar functie als vuurtoren, maar herkreeg deze tot op zekere hoogte in 1909, toen het Ministerie van Oorlog de toren in bruikleen gaf aan de gemeente Brielle, om deze opnieuw te gebruiken 'als merk voor de Zeevaart'.

Gedenknaald
Rijswijksebos 1
Rijswijk
Zuid-Holland

- rijksmonument

De Gedenknaald in Rijswijk werd in 1792-1794 opgericht ter plaatse van het voormalige Huis ter Nieuwburg, ter herinnering van de Vrede van Rijswijk die in 1679 in Huis ter Nieuwburg werd gesloten. Na de Franse revolutie en de vlucht van Willem V naar Engeland in 1795 kwam de naald en de grond waarop ze stond, als Oranjebezit, in bezit van de Staat.

**Trompenburgh
hoofdhuis met park en
tuinaanleg**

Zuidereinde 43
's-Graveland
Noord-Holland

1 bijobject

- rijksmonument
- 1092 m²

Het huis werd tussen 1675 en 1684 door admiraal Cornelis Tromp opgericht. Tot 1904 heeft het huis verschillende eigenaren gehad. De laatste eigenaar, Frans Ernst Blauw, legateerde in 1938 het landhuis en de bijbehorende gronden aan de Staat der Nederlanden. Van 1953 tot 2001 is het landgoed verhuurd aan een particulier die het huis bewoonde. Tot 2011 is het gebouw in gebruik geweest bij de Stichting Het Rijksmuseum Amsterdam voor lezingen, exposities en rondleidingen. De bijbehorende landbouwgronden zijn door de Staat in pacht gegeven.

Ruïne van Brederode

Velserenderlaan 2

Santpoort Zuid

Noord-Holland

- rijksmonument
- 1281 m²

Ruïne van het voormalig kasteel Brederode, dat in de dertiende eeuw gebouwd is. In de vijftiende eeuw onbewoond gebleven en in verval geraakt. Na het overlijden van de laatste erfgenaam in 1679, verviel kasteel Brederode aan de Staten van Holland en na opheffing daarvan werd de ruïne rijkseigendom.

Pandhof Sint Marie

Mariaplaats

Utrecht

- rijksmonument
- 135 m²

De Pandhof van Sint Marie is het enige restant van de gelijknamige kapittelkerk, die tussen 1085 en 1180 werd gebouwd en is het laatst bewaard gebleven Romaanse pandhof van Nederland. Bij de opheffing van het kapittel in 1811 werden de nog resterende delen van de pandgang Rijkseigendom door naasting. De kerk is weer verkocht en in de eerste helft van de negentiende eeuw gesloopt. De linker- en middenarm werden in juni 1895 door het kerkbestuur onder voorwaarden geschonken aan de Staat.

**Onze-
Lieve_Vrouwekerk**

Oudestraat 26a

Veere

Zeeland

- rijksmonument
- 1979 m2

De Grote of Onze-Lieve-Vrouwekerk in Veere werd vermoedelijk gebouwd tussen ca. 1350 en ca. 1570. Tot 1818 deed het gebouw dienst als kerk, met daarnaast nevenfuncties als bijv. opslagplaats. In tijden van bezetting werd de kerk ondermeer als kazerne en hospitaal gebruikt. In verband met de komst van het garnizoen werd de kerk in 1832 als militair hospitaal bestemd door de Staat en nam het Ministerie van Oorlog het gebouw, incl. de schuld die op het gebouw rustte, over van de kerkelijke gemeente. De toren werd in 1881 door gemeente Veere afgestaan aan de Staat omdat ze niet langer in staat was het onderhoud te bekostigen. Het gebouw wordt tegenwoordig gebruikt als concertzaal. Daarnaast vinden er tentoonstellingen en (culturele) manifestaties plaats.

Schotse huizen

Kaai 25

Veere

Zeeland

- rijksmonument
- 649 m²

'Het Lammeken' werd rond 1539 gebouwd in opdracht van Joos Olivers. Victor de Stuers kocht het Lammeken in 1881 aan als particulier, nadat hij er toevallig achter kwam dat het gesloopt zou worden. Vervolgens liet hij het historiserend restaureren. In 1907 schonk hij het pand aan de Staat.

'De Struys' werd ook rond 1539 gebouwd, m.u.v. de voorgevel die in 1561 werd geplaatst. De Struys werd in 1947 aan de Staat geschonken.

De huizen zijn naast elkaar gelegen en staan bekend als 'Schotse huizen'. Beide huizen zijn nu in gebruik als museum en tentoonstellingsruimte, terwijl in de gekoppelde kelders een restaurant zit.

Ruïne van Teylingen

Teylingerlaan 23

Voorhout

Zuid-Holland

- rijksmonument

Ruïne van voormalig Slot Van Teylingen, dat in de dertiende eeuw is gesticht. Het slot werd tot in de zeventiende eeuw bewoond en heeft tevens dienst gedaan als gevangenis. In 1795 werd het Hollandse grafelijke bezit aan 's Lands Domeinen toegevoegd. Het slot was toen al vervallen. Uit geldnood werd het in 1803 verkocht aan een particulier. In 1889 schonk de toenmalige eigenaar het schiereilandje met de ruïne onvoorwaardelijk aan de Staat.

**Maarten van
Rossumhuis**
Nonnenstraat 5
Zaltbommel
Gelderland

1 bijobject

- rijksmonument
- 585 m²

Tussen 1520 en 1620 als particulier woonhuis gebouwd. In 1881 aangekocht door het Rijk, vanwege belangstelling van de Commissie van Rijksadviseurs voor de Monumenten, De Stuers en Cuypers. In 1884 kwam er een kantongerecht in het pand. In januari 1934 werd het kantongerecht opgeheven. Het pand werd verhuurd om de oudheidskamer van Zaltbommel te huisvesten. In 1954 veranderde de vereniging haar naam in Stichting Maarten van Rossummuseum.

**Sint-
Lievensmonstertoren**

Kerkplein 2

Zierikzee

Zeeland

- rijksmonument
- 404 m²

De Sint-Lievensmonstertoren in Zierikzee werd gebouwd tussen 1454 en ca. 1530 als toren van de kapittelkerk van St. Lieven, oftewel het Sint-Lievensmonster. Vanwege hoge onderhoudskosten verzocht de gemeente Zierikzee de Minister van Binnenlandse Zaken om de toren over te nemen. Onder voorwaarde dat de gemeente de helft van de geraamde restauratiekosten voor haar rekening zou nemen, heeft in 1881 de overdracht plaats gevonden. Tussen 1957 en 1972 is de toren gerestaureerd om de oorlogsschade te herstellen.

**Sassenpoort (huisnr 51)
en woonhuis (huisnr
53)**

Sassenstraat 51 en 53
Zwolle
Overijssel

- rijksmonument
- 1068 m²

Overblijfsel van de middeleeuwse ommuring van Zwolle. Het gebouw heeft dienst gedaan als verdedigingswerk, stadsgevangenis, woonruimte, magazijnruimte en archiefruimte. In de negentiende eeuw gaf de gemeente Zwolle de toren tijdelijk kosteloos in gebruik aan het Ministerie van Oorlog. Toen er tussen 1890-1893 in Zwolle gezocht werd naar een bewaarplaats voor 's Rijks oud-Provinciale archieven en er geen geschikte panden waren, werd de Sassenpoort kosteloos aan de Staat afgestaan door gemeente Zwolle. In 1927 werd een belendend pand aangekocht, waar later de reclasseringsraad in werd gehuisvest. De Sassenpoort bleef echt tot in de jaren 1980 in gebruik bij het Rijksarchief in Overijssel.

Vesting Naarden

Terrein

Naarden

Noord-Holland

17 gerelateerde objecten

- rijksmonument

Naarden is een van de best bewaarde vestingsteden in Europa en vooral beroemd om zijn unieke stervorm. De vesting heeft zes bastions, een dubbele omwalling en dubbele grachtengordel. Na opheffing van de militaire functie in 1926 zijn de delen ervan successievelijk van Defensie overgeheveld naar het bezit van de toenmalige Rijksgebouwendienst, nu het Rijksvastgoedbedrijf.

Spaanse Huis

Turfpoortstraat 27

Naarden

Noord-Holland

- rijksmonument
- 115 m²

Het gebouw is van oorsprong een laatmiddeleeuwse gasthuiskerk dat in de zestiende eeuw ingrijpend is verbouwd tot stadhuis. In 1615 werd het ingericht tot waag. Na het vertrek van de waag kreeg het gebouw de functie van hoofdwachter, die het behield tot 1845. In januari van dat jaar stond de gemeente Naarden de hoofdwachter af aan de Staat der Nederlanden. Het deed daarna dienst als bakkerij voor het Naardense garnizoen. Deze functie bleef tot 1923 gehandhaafd. Na diverse functies te hebben gehad is nu het weegschalenmuseum in het gebouw gevestigd.